

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ Για τη διαχείριση ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ - Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΔΕΚ

Δρ. Αγγελική Καλλία-Αντωνίου
Δρ. Δικηγόρος

1. Εισαγωγή

Η αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων αποτελεί κύριο στόχο της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο τρέχον 6ο πρόγραμμα δράσης της Ε. Επιτροπής για το περιβάλλον, που καλύπτει την χρονική περίοδο ως το 2012.

Τα παραγόμενα απόβλητα στην Ε. Ένωση ανέρχονται περίπου σε 1.400 εκ. τόνους / έτος, χωρίς τα γεωργικά και εξορυκτικά απόβλητα¹. Το κοινοτικό νομικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων εμφανίσθηκε τη δεκαετία του 1970, τα τελευταία δε χρόνια εμπλουτίσθηκε με ρυθμίσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες αποβλήτων.

Οι βασικές νομοθετικές διατάξεις είναι οι ακόλουθες:

- Ανακοίνωση της Ε. Επιτροπής: «Ένα βήμα μπροστά για την αειφόρο χρήση των πόρων - θεματική στρατηγική για την πρόληψη της δημιουργίας και την ανακύκλωση των αποβλήτων» COM (2005) 666.

Υπ. 1: Σύμφωνα με την έκθεση της Ε. Επιτροπής για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για τα απόβλητα, COM (2006) 406, 19.07.2006, την περίοδο 2001-2003 η παραγωγή αποβλήτων αυξήθηκε σημαντικά.

- Οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα, 2006/12².
- Οδηγίες για τα επικίνδυνα απόβλητα 91/689³, 94/31⁴ και Κανονισμός 166/2006⁵.
- Κανονισμός για τη μεταφορά αποβλήτων 1013/2006⁶.

> Μέθοδοι Διάθεσης Αποβλήτων:

- Καύση αποβλήτων, Οδηγία 2000/76⁷
- Εγκαταστάσεις καύσης αποβλήτων, των οποίων η δυναμικότητα υπερβαίνει τους 3 τόννους ανά ώρα, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 96/61⁸, για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης
- Ταφή αποβλήτων, Οδηγία 1999/31⁹ και Κανονισμός 1882/2003¹⁰

> Ειδικές κατηγορίες αποβλήτων:

- Πολυκλωροδιφαινύλια και πολυκλωροτριφαινύλια, Οδηγία 96/59¹¹
- Χρησιμοποιημένα λάδια, Οδηγίες 75/439¹², 87/101¹³, 91/692 και 2000/76¹⁴
- Λυμματολάσπη, Οδηγίες 86/278¹⁵, 91/682¹⁶ και Κανονισμός 807/2003¹⁷
- Μπαταρίες, Οδηγία 2006/66¹⁸.
- Συσκευασίες, Οδηγίες 94/62¹⁹, 2004/12²⁰ και 2005/20²¹
- Εξορυκτικά απόβλητα, Οδηγία 2006/21²²

- Οχήματα τέλους χρόνου ζωής, Οδηγία 2000/53²³ και Αποφάσεις 2002/525 και 2005/673²⁴
- Ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά απόβλητα, Οδηγίες 2002/95, 2002/96²⁵, 2003/108²⁶

> Επεξηγηματικές Διατάξεις:

- Κατάλογος αποβλήτων: Αποφάσεις 2000/532²⁷, 2001/118, 2001/119, 2001/573²⁸.
- Ερμηνευτική Ανακοίνωση για τα απόβλητα και τα παραπροϊόντα²⁹.

2. Η Οδηγία-πλαίσιο για τα στερεά απόβλητα

Το 2006 η Ε. Ένωση με την υιοθέτηση της Οδηγίας 2006/12 για τα στερεά απόβλητα δημιούργησε ένα πλαίσιο συντονισμένης διαχείρισης αποβλήτων. Η Οδηγία πλαίσιο κωδικοποιεί και αντικαθιστά την παλαιότερη σχετική Οδηγία 75/442, με όλες τις τροποποιήσεις της. Εκφράζει δε τη νέα πολιτική που έχει υιοθετήσει η Ε. Ένωση για την απλούστευση και κωδικοποίηση της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, με σκοπό την ευκολότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της.

Τα κράτη μέλη απαγορεύεται να εγκαταλείπουν, να απορρίπτουν, ή να διαθέτουν ανεξέλεγκτα τα

Υπ. 2: EEL 114, 27.4.2006. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο καλύπτει μέχρι στιγμής μόνο τις προηγούμενες Οδηγίες 91/156 και 75/442, οι οποίες αντικαταστάθηκαν από την Οδηγία 2006/12 και έγινε με την έκδοση της ΚΥΑ 50910/2727/2003, ΦΕΚ 1909/Β/22.12.2003. Υπ. 3: EEL 377, 31.12.1991. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση των ΚΥΑ 13588/725/2006, ΦΕΚ 383/Α/28.03.2006, ΚΥΑ 24944/1159/2006, ΦΕΚ 791/Β/30.06.2006 και ΚΥΑ 8668/2007, ΦΕΚ 287/Β. Υπ. 4: EEL 168, 2.07.1994. Υπ. 5: EEL 33, 4.02.2006. Υπ. 6: EEL 190, 12.07.2006. Αντικατέστησε τον Κανονισμό 259/1993. Υπ. 7: EEL 332, 28.12.2000. Αντικατέστησε τις Οδηγίες 89/369, 89/429 και 94/67. Υπ. 8: EEL 257, 10.10.1996. Υπ. 9: EEL 182, 16.07.1999. Υπ. 10: EEL 284, 31.10.2003. Υπ. 11: EEL 243, 24.09.1996. Υπ. 12: EEL 194, 25.01.1975. Υπ. 13: Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του ΠΔ 82/2004, ΦΕΚ 64/Α/2.03.2004. Υπ. 14: EEL 42, 12.02.1987, EEL 377, 31.12.1991 και EEL 332, 28.12.2000 αντίστοιχα. Υπ. 15: EEL 181, 4.07.1986. Υπ. 16: EEL 377, 31.12.1991. Υπ. 17: EEL 122, 16.05.2003. Υπ. 18: EEL 266, 26.09.2006. Κατήργησε την Οδηγία 91/157. Υπ. 19: EEL 365, 31.12.1994. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του ΠΔ 117/2004, ΦΕΚ 82/Α/5.03.2004. Υπ. 20: EEL 47, 18.02.2004. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του Νόμου 2939/2001, ΦΕΚ 179/Α/6.08.2001. Υπ. 21: EEL 70, 16.03.2005. Υπ. 22: EEL 102, 11.04.2006. Υπ. 23: EEL 269, 21.10.2000. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του ΠΔ 116/2004, ΦΕΚ 81/Α/5.03.2004. Υπ. 24: EEL 170, 29.06.2002 και EEL 673, 28.01.2005 αντίστοιχα. Υπ. 25: EEL 37, 13.02.2002. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του ΠΔ 117/2004, ΦΕΚ 82/Α/5.03.2004. Υπ. 26: EEL 345, 31.12.2003. Η ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο έγινε με την έκδοση του ΠΔ 15/2006, ΦΕΚ 12/Α/3.02.2006. Το 2005 και 2006 εκδόθηκαν επτά Αποφάσεις που τροποποιούν τα Παραρτήματα της Οδηγίας. Υπ. 27: EEL 226, 6.9.2000. Υπ. 28: EEL 47, 16.02.2001 και EEL 203, 28.07.2001 αντίστοιχα. Υπ. 29: COM (2007) 59, 21.2.2007.

απόβλητα. Αντίθετα, οφείλουν να προάγουν την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων και να προωθούν την ανακύκλωση και τη μετατροπή των αποβλήτων με στόχο την επαναχρησιμοποίησή τους.

Η Οδηγία πλαίσιο εφαρμόζει την αρχή του κοινοτικού δικαίου «ο ρυπαίνων πληρώνει». Το κόστος, δηλαδή, της διάθεσης των αποβλήτων επωμίζεται ο κάτοχος ο οποίος παραδίδει τα απόβλητα σε φορέα αποκομιδής, ή σε επιχείρηση, ή/και οι προηγούμενοι κάτοχοι, ή ο παραγωγός του προϊόντος που δημιουργεί τα απόβλητα.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να εκπονήσουν Σχέδια Διαχείρισης των Αποβλήτων στα οποία να περιγράφονται:

- Ο τύπος, η ποσότητα και η προέλευση των αποβλήτων
- Οι τεχνικές προδιαγραφές για τη διάθεση
- Οι χώροι και οι εγκαταστάσεις διάθεσης

3. Τρόποι διάθεσης των αστικών αποβλήτων και ανακύκλωσή τους

Οι τρόποι διάθεσης των αστικών αποβλήτων στην Ε. Ένωση, και ειδικότερα στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:

	1995-1998	2001-2003	
		Ε. Ένωση	Ελλάδα
Ταφή	62%	49%	92%
Καύση	12%	1%	
Καύση/ανάκτηση ενέργειας	7%	18%	
Ανακύκλωση	15%	33%	8%

Η Ε. Ένωση προσπαθεί να μεταδώσει το μήνυμα ότι τα απόβλητα δεν είναι μόνο απόβλητα, αλλά και ενδεχόμενοι πόροι που προσφέρονται για εκμετάλλευση.

Ο στόχος είναι να περάσουμε από τη σημερινή κατάσταση που είναι «πολλά απόβλητα και λίγη ανακύκλωση» σε «ανακύκλωση με ελάχιστα απόβλητα».

Οι συγκεκριμένοι ευρωπαϊκοί στόχοι ανακύκλωσης

ή ανάκτησης, έως 31.12.2008, είναι οι εξής:

- ανακύκλωση 60% κατά βάρος για το γυαλί, το χαρτί και το χαρτόνι
- ανακύκλωση 50% κατά βάρος για τα μέταλλα
- ανακύκλωση 22,5% κατά βάρος για τα πλαστικά
- ανακύκλωση 15% κατά βάρος για το ξύλο
- ανακύκλωση 55-80% για τα απορρίμματα συσκευασίας
- ανάκτηση ή αποτέφρωση του 60% τουλάχιστον κατά βάρος των απορριμμάτων συσκευασίας σε εγκαταστάσεις αποτέφρωσης αποβλήτων, με ανάκτηση ενέργειας
- μείωση των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων στα ΧΥΤΑ στο επίπεδο έως 50% της συνολικής παραγωγής τους το 1995

Για την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία η προθεσμία επίτευξης των ανωτέρω στόχων είναι 31.12.2011.

Για τα οχήματα τέλους χρόνου ζωής οι στόχοι, ως το 2015, είναι οι εξής:

- 95% ανάκτηση και
- 85% επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση.

Για τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού ο στόχος είναι ήδη από το 2006 ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση 50-80%.

4. Η Ελλάδα ενώπιον του ΔΕΚ

Η Ελλάδα καταδικάστηκε στις 6 Οκτωβρίου 2006 από το ΔΕΚ (Υπόθεση C-502/2003) για τη λειτουργία τουλάχιστον 1.125 παράνομων και ανεξέλεγκτων χωματερών, οι οποίες δημιουργούν προβλήματα για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, κατά παράβαση των οδηγιών 75/442 και 91/156 για τα στερεά απόβλητα.

Το ΔΕΚ παρακολουθεί την πρόοδο που επιτελείται στη χώρα μας για το κλείσιμο των παράνομων και ανεξέλεγκτων χωματερών και την αντικατάστασή τους με ΧΥΤΑ (Χώρους Υγειονομικής Ταφής Αποβλήτων). Η Ελλάδα δεσμεύθηκε να υλοποιή-

σει τα παραπάνω έως το τέλος του 2008.

Παράλληλα, η Ελλάδα βρίσκεται ενώπιον του ΔΕΚ, για δεύτερη φορά, για τη διάθεση αποβλήτων στο νομό Χανίων, στον Κουρουπτό (Υπόθεση C-112/2006). Και τούτο διότι η Ε. Επιτροπή αποφάσισε να κλείσει την υπόθεση του Κουρουπτού και να σταματήσει η Ελλάδα να πληρώνει πρόστιμο³⁰, βασιζόμενη στην ορθή λειτουργία της προσωρινής εγκατάστασης διαχείρισης αποβλήτων στην περιοχή Μεσομούρι. Η λειτουργία, όμως, του συγκροτήματος συμπίεσης, δεματοποίησης και προσωρινής αποθήκευσης στην περιοχή αυτή δημιουργεί προβλήματα για τα περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Η χωματερή δε του Κουρουπτού δεν έχει αποκατασταθεί, ως όφειλε.

Για τη διάθεση των επικίνδυνων αποβλήτων και την παραβίαση της Οδηγίας 91/689 έχει σταλεί αιτιολογημένη γνώμη από την Ε. Επιτροπή στην ελληνική κυβέρνηση, το Δεκέμβριο του 2005, λόγω έλλειψης κατάλληλου σχεδιασμού διαχείρισης και

λειτουργίας ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης. Οι ελληνικές αρχές ενημέρωσαν, το 2007, την Ε. Επιτροπή για τα μέτρα που έλαβαν και αναμένεται η απόφαση της Ε. Επιτροπής.

Στο ΔΕΚ εκκρεμούν δύο ακόμα υποθέσεις που αφορούν τη διάθεση αστικών λυμάτων, όχι αποβλήτων, κατά παράβαση της Οδηγίας 91/271, ενώ για κακή εφαρμογή της ίδιας Οδηγίας έχει σταλεί αιτιολογημένη γνώμη από την Ε. Επιτροπή στην ελληνική κυβέρνηση, τον Ιούλιο του 2003³¹.

Το νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για το Περιβάλλον (ΕΠΠΕΡ)³², που η εφαρμογή του αρχίζει το 2008, προσφέρει την τελευταία ευκαιρία σημαντικής ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για την οριστική επίλυση του προβλήματος της διαχείρισης των αποβλήτων στη χώρα μας. Αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση για την κυβέρνηση και την τοπική αυτοδιοίκηση την επόμενη πενταετία.

Υπ. 30: Η Ελλάδα πλήρωσε πρόστιμο, που της επέβαλε το ΔΕΚ, για την παράνομη χωματερή του Κουρουπτού, 4.700.000€, ποσό που θα επαρκούσε για να κατασκευάσει ΧΥΤΑ για την διάθεση των αποβλήτων στην εν λόγω περιοχή.

Πράκειται για τις υποθέσεις:

Υπ. 31: - C-119/2002, καταδίκη της Ελλάδας το 2004 για έλλειψη συστήματος συλλογής και κατάλληλης επεξεργασίας των αστικών λυμάτων της περιοχής Θριόσιου πεδίου. Αναμένεται επιβολή προστίμου από το ΔΕΚ, σύμφωνα με το άρθρο 228 Συνθ.ΕΚ

- C-440/2006, η απόφαση του ΔΕΚ οναμένεται άμεσα, 24 οικισμοί στην Ελλάδα, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις δικτύων αποχέτευσης των λυμάτων και δευτεροβάθμιας επεξεργασίας τους.

- Ιούλιος 2003, αιτιολογημένη γνώμη για τον τρόπο συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων σε ευαίσθητες περιοχές της χώρας.

Υπ. 32: <http://www.epper.gr> και <http://www.info3.kns.gr>